

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหงส์

ที่ นศ. ๘๒๐๐๑ / ๒๕๖๗

วันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

เรื่อง รายงาน “โครงการฝึกอบรมอาชีพและพัฒนาฝีมือให้กับประชาชนในชุมชน” (กิจกรรมการพิมพ์ลาย
ผ้าด้วยใบไม้-ดอกไม้ ECO-Printing แบบห่มสี)

เรียน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหงส์

๑. เรื่องเดิม

ตามที่สำนักงานปลัด ได้จัดทำโครงการ “โครงการฝึกอบรมอาชีพและพัฒนาฝีมือให้กับประชาชนในชุมชน”(กิจกรรมการพิมพ์ลายผ้าด้วยใบไม้-ดอกไม้ ECO-Printing แบบห่มสี) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในกระบวนการผลิตผ้าพิมพ์สีจากธรรมชาติ เกิดความสนใจ มีสมาธิ มีความรู้สึกผูกพันกับธรรมชาติ เพิ่มจิตสำนึกรักษ์ธรรมชาติ รักเสื้อผ้าที่ใช้ หนุนถนอม และประหยัด เป็นการเพิ่มมูลค่าของผ้าสามารถนำไปต่อยอดสร้างรายได้ที่ยั่งยืนต่อไป นั้น

๒. ข้อเท็จจริง

บัดนี้ส่วนส่งเสริมการเกษตร สำนักงานปลัด ได้ดำเนินโครงการฝึกอบรมอาชีพและพัฒนาฝีมือให้กับประชาชนในชุมชน(กิจกรรมการพิมพ์ลายผ้าด้วยใบไม้-ดอกไม้ ECO-Printing แบบห่มสี) ระหว่างวันที่ ๓๐ - ๓๑ มกราคม ๒๕๖๗ ดังต่อไปนี้

วันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗

พิธีเปิด โดย นายปรีชา ทรงทอง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหงส์

วิทยากรบรรยาย ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ โดย นางอพรทิพย์ พรหมสุวรรณ ซึ่งเป็นผู้ที่คลุกคลีกับวงการผ้ามากกว่า ๑๕ ปี โดยเมื่อก่อนเคยทำงานในเครื่องของสหพัฒน์ ทำหน้าที่เป็นผู้ออกแบบ ปัจจุบันได้ลาออกมาทำกิจการของตัวเอง

Eco-printing เป็นเทคนิคการพิมพ์ลายจากวัสดุใบไม้ ดอกไม้ หรือก้านใบลงบนผ้าที่เป็นเส้นใยจากธรรมชาติ โดยการถ่ายเทสี สกัดสีจากความร้อน โดยใบไม้ ดอกไม้ ก้านใบแต่ละชนิดจะติดสีที่ต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสารช่วยติด (Mordant)

ผ้าที่ใช้พิมพ์ เป็นผ้าจากธรรมชาติทั้งหมด จากสัตว์ ได้แก่ ผ้าขนสัตว์ (ผ้าไหม ต้องเป็นไหมแท้) หนึ่งแผ่น นิยมมาก ในประเทศอินโดนีเซีย จากพืช ได้แก่ ผ้าฝ้าย ผ้าลินิน ผ้าป่าน ผ้ามีสลิน (เป็นผ้าจากธรรมชาติ แต่เป็นผ้าโรงงาน จะติดสียาก) ผ้าเรยอน (ผ้าโรงงาน แต่วัสดุที่ใช้คือไม้)

เมื่อปีที่แล้วเราได้เรียนรู้เทคนิคแบบพื้นฐาน คือไม่หม่สี แต่วันนี้เราจะมาเรียนรู้วิธีการหม่สี ซึ่งขั้นตอนเริ่มแรกตั้งแต่การแช่ผ้า การซักผ้า สารที่จะช่วยติดทุกอย่างเหมือนเดิมหมด จะต่างกันตรงที่ว่า แบบหม่สีเราต้องใช้ผ้าอีกผืน มาชุบสีแล้วหม่ลงไปบนผืนผ้าที่เราวางใบไม้ ดอกไม้ ไว้แล้ว ซึ่งการหม่สี สีที่นำมาทำการหม่ต้องเป็นสีจากธรรมชาติ อาจจะได้จากเปลือกไม้ ใบไม้ หรือก้านของไม้ มาทำการต้มจนออกสี เคี้ยวจนใช้ได้ แล้วจึงนำมาหม่ หรืออาจจะเป็นสีธรรมชาติที่สกัดเป็นผงก็ได้ แต่ราคาจะสูงกว่า แบบไม่ราคาจะถูกกว่า ขึ้นอยู่กับงบประมาณและเวลาของผู้เลือกใช้ สีจากเปลือกไม้ข้อดี คือราคาถูก ข้อเสีย คือ จะเสียเวลานานในการต้ม เคี้ยว ซึ่งก่อนต้มควรแช่น้ำไว้ก่อนสักหนึ่งคืนแล้วจึงนำไปต้ม หรือแช่ไว้ก่อน ๒-๓ ชั่วโมง แล้วจึงนำไปต้ม เคี้ยวจนกว่าสีที่ได้เราจะพอใจ หากเป็นสีสกัด ใช้เวลาในการต้ม ๑๕-๓๐ นาที

วิธีการหม่ มีหลายแบบ เช่น ใช้สีพื้น หรือใช้สองแบบก็ได้ อาจจะใช้ผ้าชุบสีหลายสีได้ แล้วแต่การออกแบบของผู้ทำ ไม่มีวิธีการที่ตายตัว ขึ้นอยู่กับความชอบ

การเลือกใบไม้-ดอกไม้

การเก็บ ควรเลือกเก็บช่วงเช้า พระอาทิตย์ยังไม่ขึ้น หรือตอนเย็น ไม่ควรเก็บช่วงมีแสงแดด ใบที่เก็บตั้งแต่ยอดอ่อน ลงมาถึงใบที่ ๓ หรือช่วงใบเพสลาด ใบแก่จะไม่ติดสี ใบไม้ที่สามารถนำมาพิมพ์ได้คือ ใบไม้ที่มีรสฝาด เพราะมีแทนนินสูง

ใบไม้ที่ให้สี ได้แก่

๑. ใบสัก ให้สีแดงม่วง ยิ่งอ่อนสียิ่งชัด
๒. ใบตะขบ ใช้ได้ทั้งก้าน ให้สีเหลือง
๓. ใบยูคาลิปตัส
๔. ใบป๊อบ ให้สีเขียวเหลือง รูปร่างสวย
๕. ใบกุหลาบ ให้สีออกเขียวดำ
๖. ใบไฉ่ ให้สีเหลือง

๗. ไบดาวกระจาย ไบดาวเรือง
๘. ไบคราม
๙. ไบบัว ใ้รูปร่างที่สวยงาม เหมาะกับการทံสี่
๑๐. ไบฝรั่ง
๑๑. ไบซี่เหล็ก
๑๒. ไบสะเดา
๑๓. ไบเพกา
๑๔. ไบทองอุไร
๑๕. ไบคุณ
๑๖. ไบอินทนิล

อาจจะมึไบหรือดอกชนิดอื่นอีก ต้องเรียนรู้ไปเรื่อย ลองทำออกมาจะได้รู้ว่าไบอะไรให้สีอะไร
ยิ่งทำมากยิ่งขึ้นได้เรียนรู้เฉดสีมากขึ้น จะสะดวกในการพิมพ์ผ้า

ดอกไม้ ได้แก่

๑. ดอกดาวเรือง
๒. ดอกดาวกระจาย
๓. ดอกแคสเปีย
๔. ดอกบัวตอง
๕. ดอกมัม (สีเหลือง)
๖. ดอกหูกวาง

ไบไม้ให้รูปทรง

ไบไม้จำพวกนี้จะไม่ติดสี แต่จะให้รูปทรง รูปร่างที่สวยงาม ได้แก่ ไบตำลึง ไบผืน
ไบมะละกอไชยา ไบไผ่ ไบหมาก และอื่นอีก

ในการทံสี่ จะใช้ไบไม้ที่ให้สีหรือไม่ให้สีก็ได้ ไบไม้ที่ให้สีก็จะออกสี ส่วนไบไม้ที่ไม่ให้สี ก็จะได้
สีเกิดเป็นรูปร่าง สวยแปลกตา การวางขึ้นอยู่กับความชอบ บางคนชอบลวดลายน้อยก็วางไบไม้ ดอกไม้เล็กๆ
ใครชอบลวดลายเยอะก็ใช้ไบไม้ดอกไม้เยอะ ขึ้นอยู่กับความชอบของแต่ละคน ไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว มันเป็น
งานศิลป์

สารช่วยติด ประกอบด้วย

๑. น้ำส้มสายชู ๕ %	จำนวน	๑ ลิตร
๒. สารส้ม	จำนวน	๑๐๐ กรัม
๓. สนิมเหล็ก	จำนวน	๒-๕ กรัม (ช่วยให้สีชัดขึ้น)
๔. ปูนขาว	จำนวน	๕๐ กรัม (ช่วยให้สีติดดีขึ้น)

การผสมจะต้องผสมตามลำดับ ห้ามสลับกันโดยเด็ดขาด และควรทวนให้ละลายเข้ากันดีก่อนจะเติมสารตัว
ต่อไป

วิธีการทำ

๑. แบ่งผ้าตามต้องการ ในครั้งนี้ใช้ผ้าคนละ ๒ หลา ทั้งผ้าฝ้ายและผ้าออร์แกนิกสำหรับห่มสี
๒. นำผ้าฝ้ายไปซักน้ำเปล่าให้แบ่งหลุดออกให้หมด ผ้าบางโรงงานจะซักฟอกมาให้ อาจจะซักไม่มากก็สามารถใช้ได้
๓. บิดผ้าให้หมาด นำไปตากแดด หรืออาจใช้การปั่นให้หมาดก็ได้ สามารถซักเครื่องได้
๔. ระหว่างรอผ้าที่ตาก เตรียมสารช่วยติด ตามอัตราส่วน ที่บอกไว้ หากมีผ้าหลายชิ้น ก็ สามารถเพิ่มส่วนผสมของสารช่วยติดตามสูตรที่ให้ไว้ได้ สารช่วยติดที่ผสมแล้วสามารถเก็บไว้ใช้ครั้งต่อไปได้

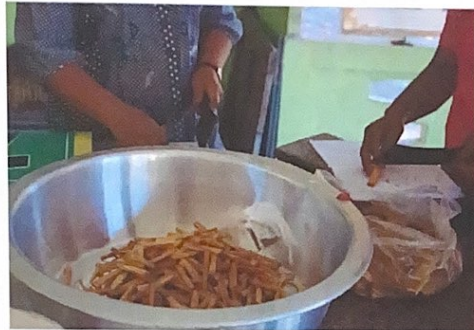
๕. นำผ้าที่ตากไว้มาแช่ในสารช่วยติดที่ผสมไว้ ขยำให้เข้ากันดี ประมาณ ๑๐ นาที แล้วบิดให้หมาดที่สุด (หรือหมักไว้ ๓ ชั่วโมง หรือข้ามคืน) นำไปตากแดดให้แห้ง หรือตากลมข้ามคืน เมื่อผ้าแห้งแล้ว หากเรายังไม่มีเวลาที่จะทำก็สามารถเก็บไว้ได้ วางเมื่อไหร่ค่อยทำ (ห้ามตากราวเหล็กเด็ดขาด เพราะในสารช่วยติดจะมีส่วนผสมของสนิมเหล็กและสารส้มจะทำให้ราวขึ้นสนิม)

วันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๗

การต้มสี

แก่นไม้ เปลือกไม้ ที่จะนำมาต้ม จะต้องนำมาผ่าให้เป็นชิ้นเล็กๆก่อน เพื่อที่จะต้มแล้วสีจะออกได้ดี และก่อนทำการต้มควรแช่น้ำสัก ๒-๓ ชั่วโมง หรือแช่ข้ามคืนก็จะยิ่งดี

ส่วนสีที่ได้จากการสกัด ก็ต้องนำมาต้มด้วยใช้เวลาในการต้ม ๑๕-๓๐ นาที

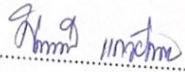
๖. นำผ้าที่หมักไว้ มาล้างน้ำเปล่าประมาณ ๒-๓ น้ำ หรือให้หมดคราบปูน บิดให้หมาดที่สุด ไม่มีน้ำไหลออกมาแล้ว

๗. นำผ้าที่บิดหมาดแล้ววางบนโต๊ะ แฉให้ตึง ให้เรียบที่สุด นำใบไม้ ดอกไม้ ที่เตรียมไว้มาจัดวางตามจินตนาการ ตามความต้องการ การวางให้วางหยาง จะได้ลวดลายที่เด่นชัด เสร็จแล้วนำผ้าอีกผืนไปชุบสีที่เตรียมไว้ บิดให้หมาด แล้วนำมาคลุมบนผ้าที่วางใบไม้ไว้ (การวางผ้าที่ชุบสีให้เอาด้านมันขึ้นด้านบน) เสร็จแล้วนำพลาสติกมาวางทับผ้าให้ทั่วทั้งผืน หลังจากนั้นทำการม้วนผ้าพร้อมพลาสติก ม้วนให้เล็กและแน่น บางคนอาจใช้สายยางมาช่วยในการม้วนก็จะสะดวกยิ่งขึ้น เมื่อม้วนเสร็จก็ใช้พลาสติกหุ้มอาหารแร็ปปิดให้สนิททั้งม้วน โดยเฉพาะหัวท้ายของม้วนผ้าจะต้องปิดให้สนิทน้ำเข้าไม่ได้ จากนั้น ใช้เชือกฟางแบบแผ่นมามัดให้แน่นพอสมควร เว้นระยะการมัดให้เท่าๆกัน เสร็จแล้วนำไปนึ่ง ๑ ชั่วโมง ๓๐ นาที หลังจากนั้นเสร็จก็สามารถนำผ้ามาคลี่เอาใบไม้ออก ผึ่งลมให้แห้ง ห้ามตากแดดเด็ดขาด

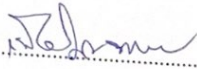

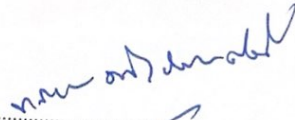
จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

(นางศิราณี แก้วประสม)
นักวิชาการเกษตร

(นายสุทธิ สุทธิพูน)
หัวหน้าสำนักปลัด

(นายเชียว คำแหง)
ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหงส์

(นายปรีชา ทรงทอง)
นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหงส์

ประมวลภาพกิจกรรม

ประมวลภาพกิจกรรม

